

Vystěhování Neveklovska a prožitky mého dědy Josefa Luxemburka v době vystěhování

Vystěhování začalo 15. března roku 1942 a trvalo až do roku 1944. 15. března vyšla vyhláška, že obyvatelé mají sklídit veškerou úrodu a vystěhovat se do 15. září roku 1942 z vlastního obydlí. Kraj si totiž vybrali Němci pro výcvik jednotek SS.

Vyhláška o vystěhování se týkala přibližně 30 000 obyvatel, 62 obcí v rozsahu do 500 kilometrů čtverečních. Za vystěhování byla nabízena finanční kompenzace, ale tu většina obyvatel odmítala, protože s touto vyhláškou nesouhlasila, nebo ji stejně nikdy lidé neobdrželi. Kdo by se chtěl stěhovat z vlastního domova! Lidé v této době raději nekladli žádný odpor a poslouchali povely. 17 000 obyvatel se vystěhovalo, ale ani zbytek, který zůstal u německých jednotek, nemohl zůstat na jednom místě. Neustále se museli stěhovat. Neměli stálou střechu nad hlavou.

Zde jsou uvedeny vzpomínky mého dědy Josefa Luxemburka, který tuto dobu zažil a dobře si ji pamatuje. Doba dle vyprávění nebyla jednoduchá pro nikoho. Ztratit střechu nad hlavou není nic příjemného. Stěhovat se do neznáma také ne. Děda a jeho vrstevníci byli malé děti, které nevěděly, co se přesně děje a proč se mají stěhovat pryč z místa, kde to dobře znají.

Bylo mi tehdy 9 let. Ani já, ani moi kamarádi jsme nevěděly, co se přesně děje a proč se máme stěhovat pryč z místa, kde to dobře známe. Museli jsme se prostě vystěhovat, ale nemohli jsme si toho moc vzít. Oblast Neveklovska a okolních vesnic byla v této době rozdělena na tři proudy. My byli ve třetím a mohli jsme si tak vzít úplné minimum věcí. Statek musel zůstat tak, jak byl, a to samé dobytek, který si německé jednotky vzaly do vlastnictví.

Přestěhovali jsme se do Ořechu. Určitě si dovedete představit, když se malé dítě musí stěhovat někam, kde nikoho nezná, kde nemá rodinu, pouze rodiče. Všichni, co toto období zažili, prožili psychickou újmu a dobře si toto období pamatují. Co mohli, naložili rodiče na vůz tažený koňmi a odjeli jsme. Tím jsme si nejspíše zachránili život a pár osobních věcí.

Tady vzniklo cvičiště. Rodina tvé babičky, rodina Čapkova, byla přestěhována v Kostomlátkách u Nymburka. Babičce byly tehdy pouhé čtyři roky. Němci dávali typy, kam se odstěhovat, kde byly ještě volné byty pro rodiny a ostatní obyvatele. Dalešice si nemohly vzít již nic. Jejich domov byl, když se vrátili, zdevastován, nezbylo z něho pomalu nic, střecha byla v jiné vesnici, a to samé i okna. Dobytek byl prodán, ale nikdo nevěděl kam.

Když jsem se s rodiči vrátil zpět do svého rodného místa, zůstali jsme v šoku. Všechno zničené, rozbombardované. Dům byl zdevastován a střecha a okna byla ukradena. Vše bylo rozmláceno, veškerý nábytek, talíře, skleničky, oblečení, fotografie, co si obyvatelé nestihli vzít, prostě vše, co nestihli pobrat, už nikdy nikdo neviděl. Stejně to bylo se zvířaty. My vlastnili v obci Borovka mlýn. Mlýnské stroje, které jsme měli, byly také ukradeny. Veškerá práce, která těmito stroji byla vykonávána, nemohla pokračovat.

Bylo tomu tak, protože příslušníci německých jednotek stavěli domy těm, kteří mohli zůstat na zabraném území. Všechny osoby, které zůstaly s německými jednotkami, byly přestěhovány na Měřín do provizorních domů, postavených z kradených věcí. Bylo také vidět, že se do domů střílelo, což Němci dělali běžně. Tady po celém území jezdily tanky, odpalovaly se miny a střílelo se z pušek. Lidé utíkali do klidných oblastí, aby to nemuseli prožívat. Většinou rodiny s dětmi utíkaly hodně daleko, aby děti nemusely sledovat, co se děje. Jaké dítě by chtělo vidět, jak jim ničí obydlí, kde vyrůstají.

Po tvářích se rodičům po návratu koulely slzy. Představte si, že něco stavíte a budujete pro své děti a někdo vám to doslova zdevastuje. Pro mé rodiče, tvé prarodiče, to bylo nejhorší období. To, co už měli vybudované, museli stavět znovu.

Po vystěhování sem do zabraného území německé jednotky pouštěly rodinu pouze na svátek mrtvých, aby lidé mohli uctít památku svých zesnulých blízkých. Vánoce a zbytek svátků musely rodiny prožívat jinde, ne ve svých domovech a v klidu. Nikdo nevěděl, co bude dál, kdy toto vše skončí a obyvatelé začnou opět normálně žít a hlavně ve svých domovech a ne někde, kde nikoho neznají.

Mému dědovi, Josefu Luxemburkovi, nyní bude 89 let a na období války si dobře pamatuje. Z jeho vyprávění bylo zřejmé, že prožil něco, na co nezapomene už nikdy. Když jsem si nyní dědu vyslechla, jak o tomto všem vyprávěl, bylo mi ho hodně líto. A když nyní jeho slova zapisuji, do očí se mi derou slzy stejně, jako jemu, když vyprávěl, a jeho rodičům, když se v roce 1945 vrátili zpět do Borovky.

To, co jsem dnes udělala já, by měli udělat i všichni další. Sednout si se svou babičkou a dědečkem či prarodiči a poslechnout si tato vyprávění o tom, co prožily a jak vše těžce, ale obdivuhodně hrdinně snášeli.

Tereza Sedláková – 4. A – Obchodní akademie Neveklov